

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 74 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.

- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolom.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolom een Latijns woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolom, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 maximumscore 1

De god Mars was de vader van Romulus / Romulus had een god als vader / Venus was de moeder van (stamvader) Aeneas / Aeneas had een godin als moeder / Het was de wil van de goden dat Rome werd gesticht.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

2 maximumscore 1

(Romulus) aegritudinem animi (dissimulans) (regel 13-14)

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven 'aegritudinem' (regel 13).

3 maximumscore 2

- ex composito (regel 22) 1
- signo(que) dato (regel 22) 1

Opmerking

Niet fout rekenen wanneer in plaats van 'ex composito (regel 22)' als antwoord is gegeven 'ex composito orta vis (regel 22)' / 'composito (regel 22)'.

4 maximumscore 1

Door het gebruik van het woord rapiendas wordt het roven/meesleuren van de meisjes aanschouwelijk voorgesteld / gevisualiseerd / Het werkwoord rapere is levendiger/sterker/aanschouwelijker dan capere.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
5	maximumscore 2	
	• a. rapta zou congrueren met (Magna) pars / het onderwerp	1
	• b. (Magna) pars bestaat uit meer dan één persoon / meisjes	1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
6	maximumscore 2	
	Magna (regel 23)	
	quasdam (regel 24)	
	Unam (regel 25)	
	indien drie antwoorden juist zijn	2
	indien twee antwoorden juist zijn	1
	indien één of geen antwoord juist is	0
7	maximumscore 2	
	• a. (Romeinse) senatoren	1
	• b. de vaders (van de meisjes)	1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
8	D	
9	maximumscore 2	
	• a. iniuria (regel 36)	1
	• b. Hij zei dat de roof het gevolg was geweest van de arrogantie van hun vaders / van het feit dat hun vaders een huwelijk hadden geweigerd	1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
10	maximumscore 2	
	• De meisjes moesten hun woede tot bedaren brengen	1
	• De meisjes moesten hun hart aan de mannen schenken	1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
11	maximumscore 2	
	• est is een praesens historicum	1
	• sunt is een algemeen geldende uitspraak	1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Tekst 2 en Tekst 1

12	maximumscore 2	
	• a. Annalisten	1
	• b. penuria mulierum (regel 2)	1

Tekst 3

13 maximumscore 2

- Toen de Romeinen niet vrij waren / In de koningstijd waren de Romeinen nog nooit belegerd (maar nu worden ze wel belegerd) / Nu de Romeinen vrij zijn, worden ze belegerd (terwijl ze voor die tijd nog nooit belegerd waren) 1
 - De Romeinen hadden (vroeger / in de koningstijd) vaak de Etrusken (door wie ze nu belegerd worden) verslagen 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

14 maximumscore 2

- a. Hij legde zijn plan voor aan de senaat 1
 - b. Hij zou als overloper kunnen worden opgepakt 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

15 maximumscore 2

Twee van de volgende antwoorden:

- Het gegeven dat hij een zwaard meenam (dat hij verborg onder zijn kleding).
- Het gegeven dat hij voor de plaats waar Porsenna / de koning zat, stil bleef staan.
- Het gegeven dat hij iemand anders / de secretaris van Porsenna doodde (in plaats van de koning zelf).
- Het gegeven dat hij wilde weten wie (van de twee) Porsenna / de koning was.
- Het gegeven dat hij niet durfde vragen wie (van de twee) Porsenna / de koning was.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

per juist antwoord 1

16 maximumscore 1

Er werd soldij uitbetaald.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

17 maximumscore 2

- Hij wilde zichzelf aanvankelijk niet bekend maken om te voorkomen dat het hem belet zou worden een aanslag te plegen / zijn plan uit te voeren 1
- Als hij na de moord op de secretaris is opgepakt en voor de koning is geleid, komt hij er (vol trots / vastberaden) voor uit dat hij een Romein is / heeft hij niets meer te verliezen / wil hij de Etrusken bang maken door duidelijk te maken dat hij in hun kamp binnen heeft kunnen dringen en dat hij geen angst kent 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • a. Porsenna / de koning/vijand doden / Een aanslag plegen op Porsenna / de koning/vijand / Heldendaden verrichten • b. (Moedig) sterven / Gedood/Gemarteld/Gestraft worden 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
19	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • a. Het lijkt geruststellend dat de koning geen gevecht hoeft te vrezen • b. Uit het vervolg blijkt dat er (persoonlijke) aanslagen op hem worden beraamd 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
20	maximumscore 1	
	De koning vond het een wonder dat Mucius niets van pijn liet merken toen hij zijn hand in het vuur hield / dat Mucius (uit zichzelf) zijn hand in het vuur stak.	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
21	maximumscore 1	
	Het (ongestraft/ongedeerd) vrijlaten van Mucius.	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
22	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • a. Erachter komen welke hinderlaag hem te wachten stond • b. circumdari ignes (minitabundus t/m iaceret) (regel 28-29) 	1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Kolon 23

- 23** **maximumscore 1**
Proelia (kolon 24) crebra erant,
Er waren talrijke gevechten

Kolon 24

- 24** **maximumscore 2**
de occupando ponte
over het innemen/veroveren / de bezetting van de brug / om de brug in te nemen

Vraag	Antwoord	Scores
<p>Kolon 25 25 maximumscore 2</p>	<p>nec qui poterentur incertis viribus satis discerni poterat. en/maar, omdat de krachtsverhoudingen onduidelijk waren, kon niet voldoende worden onderscheiden/bepaald wie de brug in handen zouden krijgen.</p> <p>poterat hij kon</p>	<p>0</p>
<p>Kolon 26 26 maximumscore 2</p>	<p>Tum (kolon 27) in vacuum pontem Gallus processit Toen kwam een Galliër (naar voren) de lege brug op</p> <p>Gallus Gallus</p>	<p>1</p>
<p>Kolon 27 27 maximumscore 1</p>	<p>eximia corporis magnitudine met een uitzonderlijke lichaamsgrootte / met een uitzonderlijk groot lichaam</p> <p>Niet fout rekenen: een uitzonderlijk grote (Galliër)</p>	
<p>Kolon 28 28 maximumscore 1</p>	<p>et quantum maxima voce potuit (kolon 29) inquit en zei zo luid als hij kon</p>	
<p>Kolon 29 29 maximumscore 2</p>	<p>“Quem nunc Roma virum fortissimum habet, “De dapperste man die Rome nu heeft,</p> <p>Niet fout rekenen: De dapperste man van Rome</p>	
<p>Kolon 30 30 maximumscore 2</p>	<p>procedat agedum ad pugnam, moet naar voren komen voor een gevecht / laat hij naar voren komen voor een gevecht / om te vechten,</p> <p>procedat komt naar voren</p>	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
<p>Kolon 31</p> <p>31 maximumscore 2</p>	<p>ut noster duorum eventus ostendat opdat/zodat de afloop van ons duel (aan)toont / laat zien</p> <p>ut Elke andere betekenis dan opdat/zodat of een synoniem daarvan</p>	<p>0</p>
<p>Kolon 32</p> <p>32 maximumscore 2</p>	<p>utra gens bello sit melior.” welk van beide volkeren / welk volk beter is / het beste is in oorlogvoering.”</p>	
<p>Kolon 33</p> <p>33 maximumscore 1</p>	<p>Diu (kolon 34) silentium fuit, Lange tijd was er stilte / was het stil,</p>	
<p>Kolon 34</p> <p>34 maximumscore 2</p>	<p>inter primores iuvenum Romanorum onder de vooraanstaande(n van de) Romeinse jongemannen,</p> <p>Niet fout rekenen: iuvenum Romanorum van de jongemannen van de Romeinen</p>	
<p>Kolon 35</p> <p>35 maximumscore 2</p>	<p>cum et abnuere certamen vererentur omdat ze (én) bang waren het gevecht te weigeren / af te wijzen</p> <p>Niet fout rekenen: cum toen cum hoewel</p>	<p>0</p>
<p>Kolon 36</p> <p>36 maximumscore 1</p>	<p>et praecipuam sortem periculi petere nollent. en geen groot risico wilden lopen.</p>	
<p>Kolon 37</p> <p>37 maximumscore 2</p>	<p>Tum T. Manlius (kolon 38) ex statione ad dictatorem perguit. Toen ging / Dan gaat T. Manlius van(af) zijn standplaats/(wacht)post (op weg) naar de opperbevelhebber.</p> <p>dictator keizer</p>	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
<p>Kolon 38 38 maximumscore 1 L. filius de zoon van Lucius</p>		
<p>Kolon 39 39 maximumscore 2 “Iniussu tuo”, inquit, “imperator, extra ordinem numquam pugnaverim, “Zonder uw bevel” zei/zegt hij, “opperbevelhebber, zou ik nooit buiten (het) gelid / (de) linie willen vechten,</p>		
	<p>imperator keizer Wanneer ook in kolon 37 dictator met keizer is vertaald, hier niet meer aanrekenen</p>	1
<p>Kolon 40 40 maximumscore 2 non si certam victoriam videam; zelfs niet als ik een zekere overwinning zou zien / zag / zie;</p>		
<p>Kolon 41 41 maximumscore 1 si tu permittis, (maar) als u het (mij) toestaat,</p>		
<p>Kolon 42 42 maximumscore 2 volo ego illi beluae ostendere wil ik aan dat monster / die bruit laten zien</p>		
	<p>illi niet verbonden met beluae</p>	0
<p>Kolon 43 43 maximumscore 2 me ex ea familia ortum, dat ik uit die familie ben geboren / afkomstig ben,</p>		
<p>Kolon 44 44 maximumscore 2 quae Gallorum agmen ex rupe Tarpeia deiecit.” die een/de troep (van) Galliërs van de Tarpeïsche heuvel afgooide.”</p>		
	<p>Niet fout rekenen: Gallorum agmen een Gallische troep quae niet verwijzend naar familia</p>	0

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 22 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Livius, AUC I 9
tekst 2	Uit: Plutarchus, Vitae Parallelae, Romulus 14-20
tekst 3	Livius, AUC II 12
tekst 4	Livius, AUC VII 9.7-10.3